

DAPPERE SCHIJTLIJSTER

Van veel gevoel
naar een beetje verstand

Dappere Schijtlijster

HvdH

UITGEVERIJ
VOGELVRIJ

Colofon

Eerste uitgave: november 2023
Haye van der Heyden

Uitgeverij Vogelvrij
Redactie: Janke Scharff
Correctie: Janke Scharff
Omslagontwerp: Jesse Jeroen Unlimited
Opmaak: Bob Broeze, Kingfisher Design

ISBN E-boek: 978-90-833828-0-7
ISBN Paperback: 978-90-8335-639-6

© 2023 Uitgeverij Vogelvrij. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n).

© 2023 Uitgeverij Vogelvrij. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission in writing from the proprietor(s).

Ook iets autobiografisch moet niet over jezelf
gaan

1.

Ik tutoyeer je, omdat we vertrouwelijk zijn, intiem bijna. Dat wil zeggen, daar streef ik naar. Persoonlijk, maar toch op afstand. We worden verbonden door een onzichtbare brug in tijd en plaats en ik spreek je direct aan. Misschien ben je nu gelukkig of juist niet. Of een beetje of soms wel en soms niet. Misschien zit je op school of studeer je iets of juist helemaal niet. Misschien ben je jong of erg jong of ouder of echt oud. Het maakt allemaal niet uit. Dit boekje is niet geschreven voor een bepaalde doelgroep of leeftijd of voor een bepaald niveau of milieu of gender of wat dan ook. Omdat het namelijk probeert te gaan over het leven van ons allemaal. Dat is mijn streven. Het wil gaan over van alles wat niets te maken heeft met die piepkleine verschillen tussen mensen waar we ons de hele dag zo druk over maken. Het is idioot dat we doen alsof iemand met een andere huidskleur, van een andere sekse of met een hogere schoolopleiding zo enorm anders is dan een ander. Dat is hij namelijk niet. Of zij of hen. Mensen zijn allemaal unieke en onwaarschijnlijk geavanceerde computers die verschrikkelijk veel kunnen. Onvoorstelbaar veel. Kijk naar een drukke snelweg en naar de manier waarop al die auto's bijna altijd perfect langs elkaar heen manoeuvreren. Bekijk een sportwedstrijd. Luister naar een discussie over iets. Bekijk de warmte van

een goedlopend gezin. Het is niet te geloven wat we kunnen. Allemaal. Oké, de een is ergens net een streepje beter in dan een ander, je hebt goede chauffeurs en slechte, maar allemaal gaan ze bijna altijd zonder ellende van A naar B. Uniek en geweldig. En meestal heeft hij die links iets mist, er rechts iets bijgekregen: een beetje dom maar intens lief, onbehouwen maar een rots in de branding, wereldvreemd maar bloedslim.

Gevoelige computers zijn we. Dat betekent dat we een verstand hebben en een hart, zoals we dat zeggen, omdat we daarmee zouden 'voelen'. Dat is natuurlijk niet zo, want dat gevoel zit ook in de hersenen, maar het straalt door naar je hele lijf en lijkt zich dan samen te klonten in je borstkas, ongeveer daar waar je hart zit. Wat dat gevoel precies is, hoeven we niet uit te pluizen. De een zal misschien zeggen dat het alleen maar een chemische reactie is naar aanleiding van de optelsom van duizenden gedachten en ervaringen, de ander zal het als iets magisch zien wat er gewoon is. Het maakt niet uit. We weten allemaal hoe gevoel voelt en hoe belangrijk het voor ons is. En dan is het ook nog eens veel belangrijker dan we denken. Veel beslissingen nemen we met ons gevoel, om dan later allerlei verstandelijke argumenten te verzinnen waarom we toen besloten hebben wat we toen besloten hebben. We rechtvaardigen dan die beslissing op gevoel alsof die rationeel genomen zou zijn. Wat heel vaak niet het geval is.

Die hersenen van ons, die computer dus, maken ons uniek op de aarde. Dieren hebben

wel hersenen, maar die functioneren anders. Ze kunnen niet denken aan vroeger of aan later. Het verleden en de toekomst bestaan alleen voor mensen, die daarover kunnen nadenken. Zij kunnen zich schamen over het verleden of er met veel plezier op terugkijken en ze kunnen fantaseren over de toekomst of zich er zorgen over maken. Ze kunnen dromen van iets waar ze naar verlangen of iets bedenken waar ze verschrikkelijk bang van worden. Ongelofelijk bijzonder. Die computer van ons ontwikkelt zich en we doen er van alles aan om hem steeds beter en sneller te maken. Zo is onze wereld ook ingericht. Er bestaan scholen, cursussen, universiteiten voor. Laten we al die opleidingen voor het gemak 'school' noemen. We gaan allemaal naar 'school'. Jarenlang, je hele leven lang eigenlijk, zeker tegenwoordig.

Dat andere talent, dat gevoel, moet zichzelf maar regelen en ontwikkelen, zijn we van mening. Daar praat je over met je medemensen en met je familie en vooral met je geliefden. Les in gevoel krijg je eigenlijk niet, want dat kan niet. Is dat zo? Kan dat niet? Ik vraag het me af. Eén ding is zeker: op school leer je er niet veel over. Gevoel heeft dan ook niets te maken met intelligentie of opleidingsniveau en je kunt het met geld niet kopen. Het heeft maar weinig te maken met waar je geboren wordt of hoe je eruitziet of wat je talenten zijn. Gevoel is iets persoonlijks. Genieten van de geur van een bos bloemen kan net zoveel waard zijn als genieten van een eigen motorjacht met personeel.

Dit boekje gaat over iemand die volkomen beheerst werd door gevoelens en langzaam 'verstandiger' is geworden. Niet dat het laatste beter is of meer waard is dan het eerste, helemaal niet. De twee zijn optimaal gesproken in evenwicht en versterken elkaar. Dat was bij mij niet het geval en ik heb er hard voor moeten werken om dat enigszins tot stand te brengen. Hoewel dit boekje in wezen mijn leven beschrijft, hoop ik dat het gaat over wat het betekent om een mens te zijn, een computer met gevoel. Het is niet dat ik dat zo goed weet, maar ik heb nu wel al zesenzestig jaar geleefd en heb die confrontatie van mijn gevoel met mijn verstand overleefd en wil daar graag van getuigen. Voor wat dat waard is. Ik ben een man met best veel vrouwelijke kanten, heb misschien grote voordelen gehad in mijn leven, maar ook flinke nadelen en ben dus net als velen een normale wandelaar die regelmatig loopt te strompelen. Ik werk me door bestaan heen, zou je kunnen zeggen. Er is namelijk altijd wel wat. Het is een gegeven: soms gaat het goed, soms helemaal niet, vaak gaat het normaal. En dat heeft nogal eens met je gevoel te maken. Waarom ben je de ene dag gelukkiger dan de andere? Vaak heb je geen idee. Het is net als met wielrenners: soms hebben ze 'goeie benen' en soms niet en ze weten bij god niet waar dat door komt. Als je dagelijks overspoeld en overweldigd wordt door allerlei heen en weer schietende gevoelens waarvan je niet weet waar ze vandaan komen, kan het dagelijks leven intens en moeilijk zijn.

En je wordt daar niet of nauwelijks bij geholpen. Ik heb in ieder geval ervaren dat ze je op school niet leren hoe het leven is en hoe je om moet gaan met je gevoel. Er wordt je daar namelijk nauwelijks geleerd wat het allerbelangrijkste is voor een mens: de omgang met andere mensen. Dat is het echte werk, dat is de eredivisie en als je dat goed wilt doen, heb je een goed evenwicht nodig tussen je verstand en je gevoel.

Ik heb nu een beetje overzicht over mijn eigen hersenen en mijn eigen gevoelens en ik vind het leuk om te schrijven. Dat is 'mijn ding', zoals dat tegenwoordig zo lelijk heet. Daarom dit boekje. Als er een paar keer iets in zit waar je iets aan hebt, is dat al heel wat. We pikken allemaal zo nu en dan ergens iets op wat we mooi vinden of waar we iets mee kunnen. Kleine dingetjes die we in ons hart sluiten of ergens in onze hersenen opbergen. Al die kleine dingetjes samen, dat is wie we zijn. Dit boekje beschrijft een paar van mijn kleine dingetjes die ik in al die jaren heb verzameld. Een paar mooie, gladde steentjes die ik gevonden heb in die wandeling van zesenzestig jaar, die ik heb opgeraapt en in mijn rugzak heb gestopt. En ik vertel over een stelletje lelijk scherpe rotsen waar ik over gestruikeld ben en die ik zoveel mogelijk achter me heb gelaten. Hier zijn ze. Ik laat ze je graag zien.

Nogmaals, als het goed is, als het lukt wat ik wil, gaat dit boekje niet alleen over mij maar ook over jou. Minstens zo nu en dan, omdat het vaak over angst en onzekerheid gaat en die zitten in ons allemaal, in meer of mindere mate. Zelf

'voel' ik nu minder dan vroeger en dat maakt het leven een stuk rustiger, maar ik mis het soms ook wel. Gevoelens geven nou eenmaal zoveel kleur aan alles.

Het is mijn verhaal en het lijkt een autobiografie, maar zo is het niet bedoeld. Ik noem daarom ook geen namen, omdat ze er niet toe doen. Een autobiografie gaat over de schrijver, ik streef er nu naar dat het zoveel mogelijk over de lezer gaat, terwijl ik mijn ontboezemingen toch 'persoonlijk' wil laten zijn. Dat is best een lastige combinatie. Ik ga er mijn best voor doen.

2.

Mijn eerste herinneringen hebben te maken met angst en warmte tegelijk. Het gezin waar ik in geboren ben, was chaotisch en 'onveilig', zoals ze tegenwoordig zeggen. Mijn vader verliet het pand toen ik vijf was, mijn moeder, mijn vijf broers en zusjes en mij achterlatend. Mijn gevoelige computer stond scherp afgesteld, dus ik nam veel waar en voelde veel van alles wat er om me heen gebeurde. Ik voelde veel, maar begreep weinig. Dit was blijkbaar het leven, zal ik geconcludeerd hebben. Zo ging het blijkbaar. Er was geschreeuw, er klonk gehuil, er werd geruzied. Ik was doodsbang voor en in het donker en droomde de meest verschrikkelijke dromen. Er was een denderende hardloper in mijn hoofd, die licht gaf en verschrikkelijk veel lawaai maakte, er was een met een doordringende dreun zich steeds maar binnenstebuiten kerende ballon en vaak werden mijn vingers angstwekkend groot en dik en bleven dat nog een tijdje als ik uit mijn nachtmerrie ontwaakt was. Mijn jongste zoon kreeg vele jaren later tot mijn verbazing diezelfde dikke vingers in zijn dromen. Het beeld bleek dus erfelijk.

De warmte kwam van mijn moeder, die goed was met kleine kinderen, in wie ze zich zo goed kon verplaatsen: veel verhaaltjes bij het strijken en leuke spelletjes in de grote kamer. Voor organisatie en huishouden had ze geen

talent – omdat ze zelf nog een dromerig kind was – zodat mijn beide oudere zusjes de klos waren.

Angst was er, in mijn herinnering, altijd, constant, dagelijks. Soms moest ik naar buiten in het donker, om de kit met kolen te vullen uit het kolenhok vlak achter het huis. Dan rende ik die paar meter, half struikelend en doodsbang. Een verschrikkelijk beest zou me van achter aanvallen, in de kuiten grijpen, vermoorden en opeten. Toch deed ik wat ik moest doen, hijgend en in paniek. Het was de eerste situatie, voor zover ik me dat herinner, waarin ik mezelf forceerde. Er zouden er nog vele volgen. Ik ben mijn leven lang namelijk een dappere schijtlijster geweest. Ik was bang voor alles, maar deed het toch. Het moest van mezelf.

Ik denk dat een heldere blik op je jeugd het belangrijkste inzicht is dat je in je leven kunt verwerven. Zoals ik al zei, voor een kind is alles normaal. Als je geslagen wordt, is dat hoe het leven is. Op een bepaald moment ga je inzien dat zoiets niet normaal is en dat je, minstens voor een gedeelte, een ander mens was geweest als je jeugd anders was verlopen. We hebben allemaal wel wat en we zijn er allemaal verschillend gevoelig voor. Er zijn er die een leven lang tobben met een klein oneffenheidje in hun jonge jaren, anderen hebben bergen overwonnen en houden er niets aan over. We zijn verschillend.

Ik ben benieuwd wat jouw 'rugzakje' is. Weet je het en kun je het in één of een paar zinnen benoemen? Dan ben je al een heel eind. Het is

een cliché, maar niet voor niets: bewustwording is echt alles. Pas als je weet wat je probleem is, kun je gaan werken aan een oplossing. Pas als je weet wat je kwijt bent, kun je ernaar gaan zoeken.

Als ik na een paar uur angstig slapen wakker werd en mijn moeder was nog op, dan mocht ik beneden bij haar komen zitten bij het straal-kacheltje. De verwarming stond bijna altijd uit, omdat we geen cent te makken hadden. Mijn vader stuurde namelijk geld, maar ook weleens niet. Mijn moeder en ik keken dan samen naar films op de televisie in zwart-wit. Ik maakte kennis met de grote sterren van het witte doek en zag dat je in een fantasiewereld iemand anders kon zijn en op een andere plek kon vertoeven en dat sprak me aan. Ik bedacht dat ik dat wilde: rondzwerven in andere verhalen dan de werkelijkheid.

In die periode mocht ik op de lagere school Jozef spelen in het kerstspel en later met Pasen werd ik gecast voor Judas. Het waren beide zwijgende rollen. In de eerste hoefde ik alleen maar te knielen bij de kribbe en heilig te kijken, maar de andere rol had ik zelf iets extra's meegegeven door voortdurend met een buidel vol geldstukken te rammelen en daar gemeen bij te grinniken. Het werkte: iedereen keek naar me en er werd zelfs gelachen. Ik was zes jaar oud en besloot dat ik acteur wilde worden. Dat je daar iets voor moest presteren en dat een grote kwetsbaarheid een complicerende factor kon zijn, wist ik natuurlijk nog niet.

Gedurende de gehele lagere school was ik druk maar verlegen en verdedigde ik me door ingewikkeld lastig te zijn. Ik was niet goed in sport en werd beschouwd als een zielenpiet, geloof ik. Ik hoorde in ieder geval niet bij de vlotte jongens die hard lachend en schreeuwend over het schoolplein renden en lol maakten met elkaar en met de meisjes. Dat laatste wilde ik ook, maar ik wist bij god niet hoe ik dat moest doen. Al heel jong was ik gericht op het andere geslacht – ik werd tenslotte opgevoed door alleen een moeder en twee flink oudere zusjes – maar durfde meisjes niet aan te spreken. Ze zouden mij niet willen en ze hadden gelijk. Erg goed gelukt als kind, jongen of mens was ik natuurlijk niet, dat was wel duidelijk. Ik zat vanbinnen, in mezelf opgesloten, en gluurde voorzichtig naar buiten, waar zoveel gebeurde waar ik niets mee te maken durfde te hebben. Ben je dan ongeschikt voor acteur of juist geschikt? Ik maakte me daar toen nog geen zorgen over.

3.

Op school moet je opletten, om van alles te leren en soms mag je er even uit om een kwartiertje te spelen. Is dat wel een goed systeem? Natuurlijk moeten we leren schrijven en een beetje rekenen en daar moet je wel even je best voor doen, dat is waar, maar kun je je al dat soort dingen niet beter spelend eigen maken? Voordat je naar school gaat, als je een peuter bent, ben je de hele dag spelend aan het leren. Je onderzoekt van alles omdat je nieuwsgierig bent, omdat je iets hoort of ziet of proeft en dan gaat kijken wat dat is. Dan ben je aan het leren omdat je dat zelf wilt. Het gaat vanzelf. En dan opeens, als je wat ouder bent, moet je stilzitten in een klas vol afleiding en mag je alleen wat zeggen als je je vinger hebt opgestoken en de beurt hebt gekregen. Niet dat dat heel erg is, want dat is het niet, maar of je dan net zoveel leert als toen je een peuter was, ik vraag het me af. Je leert dan wat de grote mensen vinden dat je moet leren, terwijl je daar misschien nog niet aan toe bent. Of je bent juist al veel verder. Het is niet meer jouw eigen tempo. Misschien wil jij op dat moment wel iets heel anders leren of ontdekken of op een heel andere manier. Ik zeg niet dat ik tegen school ben, helemaal niet, maar doen alsof het allemaal daarom gaat, alsof dat het allerbelangrijkste is van je jeugdige ontwikkeling, dat geloof ik toch niet. Het cognitieve is een onderdeelje dat

helemaal boven aan de lijst is gezet en waar alle aandacht naartoe gaat. Ik ben het er niet mee eens.

Er wordt ook nu nog steeds veel tijd en energie gestoken in het leren en bestuderen van allerlei dingen waar je misschien maar heel weinig aan hebt, omdat computers en robots veel van dat alles veel beter en sneller kunnen dan wij. Je hebt meer aan iets begrijpen dan aan iets uit je hoofd leren en om iets te begrijpen, moet je iets willen begrijpen. Je moet eraan toe zijn. Als je aan het spelen bent en iets lukt niet, dan wil je begrijpen hoe dat komt, en als je dat hebt uitgezocht, vergeet je het nooit meer. En dan heb je echt iets geleerd. Dat werkt beter dan het ene oor in en het andere weer uit, wat vaak gebeurt als men je iets wil leren waar je niet aan toe bent of wat je niet interesseert. Ons 'schoolstelsel' moet op de schop, vind ik. Radicaal. We moeten andere mensen worden.

Onzeker en overgevoelig was ik dus, al wist ik dat toen natuurlijk niet. Ik dacht dat iedereen zich voelde zoals ik me voelde. En omdat niemand mij dat van zichzelf liet zien of begrip toonde voor wat er zich allemaal in mij afspeelde, voelde ik me eenzaam. Er broeide iets in me waar ik niet mee overweg kon. Ik had het leven gekregen, maar wist nauwelijks hoe ik ermee om moest gaan. Ik stotterde, sliep weinig en slecht en was veel alleen. Vaak fietste ik dan langs het huis van het meisje op wie ik verliefd was en dat de gehele lagereschooltijd bleef. Gewoon, om in haar magische omgeving te zijn. Op het moment

dat ik dit schrijf is ze al best lang dood, weet ik. Of ze een gelukkig leven heeft gehad, weet ik niet. Ik aanbad haar destijds op afstand, omdat ik wist dat ik te min voor haar was. Daar ging ik volstrekt van uit. Wat als ik dat gevoel niet had gehad?

Ja, er broeide iets. Onrust en onzekerheid, die zich soms omzetten in boosheid op de wereld. Op een keer gooide ik om de een of andere reden zijdelings een paar kleine stenen tegen een voorbijrijdende auto, die mij vervolgens achtervolgde en klemreed. Een man stapte woedend uit en schreeuwde tegen me. Hij wilde weten waarom ik die stenen gegooid had. Ik verstijfde, zei niets en wachtte tot hij uiteindelijk weer instapte en vertrok.

Jongens en mannen zijn niet zo positief in het nieuws tegenwoordig en gedeeltelijk is dat misschien niet onterecht. Zij zijn het tenslotte die de oorlogen voeren en de vrouwen misbruiken. En dan pikken ze ook nog de hoge baantjes in. Of kiezen die hoge baantjes de jongens, omdat ze zo fanatiek zijn en zo graag willen winnen van een ander en daar alles voor overhebben? Dat zou het ook kunnen zijn. Ik heb weleens gehoord dat mannen zich willen bewijzen omdat ze niet in staat zijn tot dat wat echt zinvol is voor de instandhouding van de soort: een kind baren. Daarom willen ze zich onsterfelijk maken met grootse daden. Zo erg is dat natuurlijk niet en er zijn toch ook wel veel mooie dingen uit voortgekomen. Of is het gewoon alleen maar testosteron, dadendrang, energie? Ook natuurlijk.

Mannen willen daardoor ook nog weleens van alles met andere meisjes dan hun eigen meisje en dat maakt ze verdorven en slecht, zo wordt aangenomen. Het is waar dat veel mannen meerdere vrouwen begeren, toch zie ik ook dat die wilde jongens niets liever willen dan hun eigen meisje gelukkig maken en alles voor haar doen. Ze hebben alleen gewoon vaak veel van die energie en willen daar iets mee. Moeten daar iets mee, zou je ook kunnen zeggen. Mannen worden soms gedreven door iets waar ze zich bijna niet tegen kunnen verzetten. Hun driften, in allerlei betekenissen, zijn ze soms niet de baas.

Omdat mijn vader het gezin verlaten had, was ik behoorlijk negatief over jongens en mannen, maar ik ben daar in de loop van mijn leven toch wel anders over gaan denken. Ik vind ze nu vaak dapper en trouw en heb gemerkt dat ze vergevingsgezind zijn. Je kunt een potje bij ze breken. Als je iets fout gedaan hebt, vergeven ze je dat vaak gewoon weer en dat ligt bij vrouwen vaak een stuk ingewikkelder. Mannen zijn echt net honden: wild, enthousiast, kwijlend overal aan ruikend, en ze hebben altijd wel zin om naar buiten te gaan. Ik vind mannen tegenwoordig leuke wezens. Soms zijn ze een beetje saai, dat wel, maar ze zijn in ieder geval veel liever dan iedereen tegenwoordig beweert.

4.

Angst voor andere mensen, dat was het. Ik was bang voor andere mensen, ook omdat zij altijd zo zeker leken van hun zaak en ik dat niet was. Zij konden omgaan met al die ingewikkelde problemen van het leven en ik niet. Op de middelbare school, waar ik de eerste jaren volstrekt onhandelbaar was, begon ik mij met zweet op de rug naar de voorgrond te dringen. Ik wilde niet meer bij de zielenpieten horen en zette een grote bek op. De angst om niet uit mijn woorden te komen nam daarbij toe. Ik kon vreselijk door de mand vallen met die overgevoelige onzekerheid in me, wist ik, en ik was daar doodsbang voor. Dat innerlijke conflict rondom al die angsten die in mij huisden, nam mij volledig in beslag, waardoor ik absoluut geen tijd had voor welke lesstof dan ook. Het leek ook erg onbelangrijk allemaal wat ze me wilden leren. Waarom zou ik Franse woordjes in mijn hoofd moeten stampen? Wat kon mij het schelen hoe je de oppervlakte van een driehoek kon uitrekenen? Duitse naamvallen? Wat moest ik daar allemaal mee? Ik wilde liever weten wat ik moest doen met die onrustige en broeierige lustgevoelens, die zich sinds een aantal jaren zo overweldigend aan me opdrongen. Ze gaven mij een intens verlangen naar iets wat heel diep en mooi was, voelde ik, maar ook heel dierlijk en vuig. Het was iets wat je binnenhield en moest verbergen, had ik

al snel door. Dat had met schaamte te maken. Die lustgevoelens waren gênant en dus privé. Ik moest er daarom voor zorgen dat ik tijdens een les niet de beurt kreeg en voor de klas moest komen, omdat ik voortdurend een stijve had, die ik nou eenmaal voortdurend gewoon had, niet om een reden of door iets veroorzaakt. Het leek zelfs wel of mijn angstige en onrustige onzekerheid de lichamelijke opwinding opriep. Hoe angstiger en onrustiger, hoe stijver.

Nu ik dit schrijf zijn de seksuele verlangens van mannen niet zo populair meer. De uitwassen van hun hitsige behoeftes krijgen op het moment heel wat meer aandacht dan de charmes ervan. We lijken opeens even te vergeten dat al die prachtige liefdespoëzie, meeslepende romans en schitterende liefdesliedjes toch vaak, zo niet bijna altijd, gebaseerd zijn op die fysieke gevoelens van mannen. Om nog maar te zwijgen over al die miljarden avonden en nachten wereldwijd dat zowel de vrouwen als de mannen zelf genoten hebben van zijn veroveringsdrang en wat hij er allemaal voor overhad om bij haar in bed te mogen kruipen of haar minstens even in zijn armen te mogen sluiten. Miljarden etentjes en uitjes met nog veel meer complimentjes en speelse grapjes. Veel vrouwen hebben toch ook van al die aandacht genoten en doen dat nog steeds. Laten we dat niet vergeten. De romantiek, toch een beschaafde uiting van erotiek, geeft meer kleur aan het leven dan wat dan ook.

Ik was nog steeds van plan acteur te worden, of cabaretier, iets in die richting in ieder geval. Ik

droomde ervan voor een groot publiek te staan, improviseerde dan mijn grappige verhalen en liet iedereen blauw liggen van het lachen. Het leek mij het hoogste en het mooiste van alles. Toen ik op mijn vijftiende verjaardag in een flink gezelschap hevig stotterend vertelde dat ik naar de toneelschool wilde, viel er een pijnlijke stilte. Het was misschien wel mijn eerste grote afgang. Er zouden er nog vele volgen.

Stotteren wordt veroorzaakt door de angst voor stotteren. Wie bang is het woord niet vloeiend te kunnen uitspreken, zal er niet in slagen het woord vloeiend uit te spreken. Waarom dat extra moeilijk is bij samengestelde woorden die met een medeklinker beginnen, weet geen mens, maar het is zo. Althans, voor mij is dat dan het geval. Vooral de P, de B, de K, de L, de D en de N zijn moeilijk, zo niet onmogelijk. Een fractie van een seconde voordat het woord zich in de uitgesproken zin aandient, slaat de angst door je heen en breekt het zweet je uit. Daar komt het woord 'koffertje' met die afschuwelijke keiharde K, jesus christus, dat gaat nooit lukken. Vaak weet je nog net van tevoren een synoniem te bedenken – 'valiesje' bijvoorbeeld – en omdat het zo snel gaat, heb je dan geen tijd meer om je zorgen te maken over de V, floept het woord eruit en heb je de hindernis overwonnen. Soms zijn het dan dus wat vreemde en ongebruikelijke woorden die je gebruikt, maar daar kun je met een lach of een grimas wel iets van maken. Als je zo snel geen alternatief hebt weten te verzinnen en je begint toch aan 'koffertje', zit je in de

problemen, dat weet je. Er zijn stotteraars die dan gewoon een volle minuut of nog langer de ene K na de andere blijven herhalen, in de hoop dat er op een bepaald moment meer volgt, maar zo ging het nooit bij mij. Ik deed drie, vier snelle K's en duwde dan het gehele woord met groot geweld naar buiten, alsof ik het uitkotste. Een kwestie van forceren. Ik had het gered, maar wist dat iedereen het gehoord had, dat ze me zielig vonden, waardoor ik nog banger werd voor het volgende moeilijke woord.

Bijna nog erger dan het stotteren zelf was het piekeren erover, wat ik elke dag vele uren deed. Constant eigenlijk. Ik probeerde met redeneringen en relativeringen mezelf te genezen van mijn gebrek, maar bereikte het tegenovergestelde. Omdat ik er de hele dag zo mee bezig was, nam de faalangst toe.

Voor sommige woorden bestaan geen alternatieven of synoniemen en die waren dan ook de absolute hel. Mijn eigen eerste voornaam bijvoorbeeld, die ik jaren later bij een verhuizing om die reden heb vervangen door mijn tweede, die veel gemakkelijker uit te spreken was. Ik kon nou eenmaal niet opeens anders heten. Daarom vermeid ik de situaties waarin ik mijzelf moest voorstellen niet of verzon ik de meest idiote smoesjes. Zo had ik mijn naam op een papiertje geschreven dat ik eventueel liet zien bij een kennismaking, waarbij ik uitvoerig vertelde dat ik een weddenschap had met een vriend die mij verplichtte een maand lang mijn eigen naam niet uit te spreken, omdat ik dat in zijn ogen zo vaak

deed. Ik stak een heel verhaal af om een moeilijk woord te ontlopen. Iedereen zal wel doorgehad hebben dat ik dat allemaal deed omdat ik een spraakgebrek had. Ik wist dat ook wel, denk ik, maar ik sloot er mijn ogen voor. Ik had geen keus, ik moest leven, ik moest door.

Vanaf mijn vijftiende – tot ongeveer mijn dertigste – had ik de hele dag kletsnatte voeten en handpalmen, alsmede een natte rug, als ik iemand die ik kende ergens toevallig op straat was tegengekomen en een praatje had gemaakt. Mijn voetzolen zagen er verschrikkelijke uit, met dikke witte groeven, zag ik een keer toen ik toevallig tegenover een spiegel op een bank lag. Het was normaal voor me. Zo was een mens.

Na te zijn blijven zitten in de tweede klas rechtte ik mijn rug en maakte ik de middelbare school af, voornamelijk omdat ik er zo bang en onzeker was en weg wilde. Ik had gevoel voor talen, koos een keuzepakket dat daar vol mee zat en haalde met voornamelijk zesjes mijn eindexamen. Het jaar daarvoor had ik de hoofdrol in het door mijzelf georganiseerde schooltoneelstuk opgegeven omdat ik niet durfde. Ik schaamde me diep, maar kon niet anders, omdat ik volkomen blokkeerde tijdens de repetities. Ik gaf mezelf een klein schreeuwerig bijrolletje en had daar succes mee, dacht ik. Het waren maar een paar zinnen, die ik met groot innerlijk geweld naar buiten spuugde. Bij het eindapplaus was ik intens gelukkig en doodongelukkig tegelijk. Het hele proces was een grote mislukking geweest, ik zou nooit acteur worden en zou de rest van

mijn leven moeten doorbrengen met mijn bange, kansloze zelf. Het was daarom dat ik ging schrijven, omdat mijn vingers op de typemachine niet haperden en ik nergens bang voor was als ik alleen was. Vanaf mijn vijftiende heb ik ongeveer elke dag van alles en nog wat geschreven. Het waren en zijn mijn momenten van actieve rust en inspannende ontspanning.

Als je jong bent is het moeilijk, zo niet onmogelijk, te zien dat je onzekerheid, je angsten en je gebreken ook de bronnen zijn die je zoveel opleveren. Je kunt er iets mee doen. Als het doel van het bestaan inderdaad het samenleven met anderen is, zijn onzekerheid en angst noodzakelijk voor empathie en compassie. Elkaar steunen in zware tijden of iets vieren in goede geeft intimiteit en dat is waar je naar verlangt. Ik heb weleens gehoord van de generatie voor mij dat het best vaak voorkwam dat mensen de oorlog misten, omdat ze toen zo dicht bij elkaar waren, in het gezamenlijke leed vooral, maar ook in de korte en schaarse momenten dat er iets een klein beetje te vieren was.

Na de middelbare school begon er een nieuwe fase in een nieuwe omgeving en ik besloot me dus voortaan voor te stellen met mijn tweede voornaam, omdat ik dacht dat die minder moeilijk uit te spreken was, wat hij ook was omdat ik dat dacht.

5.

Mijn studententijd bestond uit een aantal vaak vrolijke maar voor mij toch wel nogal 'onbewuste' jaren waarin ik van alles meemaakte waar ik soms maar weinig van beleefde. Veel kwam niet binnen, omdat ik het niet voelde, omdat ik al zoveel voelde van mezelf. Ik zat hysterisch vol, zou je kunnen zeggen. Er kon niet zoveel meer bij. Het eerste jaar was desondanks een van de mooiste van mijn leven. Dat had niets met mijn studie Nederlands te maken en ook niet al te veel met de studentenvereniging waar ik lid van was, maar alles met de gezelligheid en warmte in het huis dat ik met acht andere jongemannen bewoonde. Voor het eerst vrij en nog niet gebonden aan wat dan ook, kwam ik, gestuurd door de interesses die ik uitsprak, terecht in een omgeving die zinderde van de interesse in toneel en theater. Ik werd er onmiddellijk in opgenomen en trof, net weggeslopen uit het moederlijk huis, een sfeer die de rest van de wereld uitsloot. Daarbuiten waren ergens een maatschappij, politiek, moraal en godsdienst, binnen waren wij. Zo nu en dan verliet een van ons de burcht om wat te gaan studeren of een meisje te bezoeken, maar de rest van onze tijdloze tijd vulden wij hoofdzakelijk met praten over de schoonheid van het grote toneel, tot vroeg in de ochtend of zelfs weer laat in de middag die daarop volgde. Negen mannen of

jongens woonden er in dat huis, waarvan ik de jongste was. En het waren kleurrijke figuren: we hadden een letterlijk de hele dag pianospelende baron die uiteindelijk twintig jaar over zijn studie kunstgeschiedenis heeft gedaan, een wereldvreemde nerd die argeloos in wat boeken bladerend drie universitaire studies afmaakte, een zwaar drinkende romanticus die 's nachts open vuurtjes stookte in de keuken of opeens met een spons het verkeersplein voor het huis schoon ging boenen, een vrolijke levensgenieter die vanaf het dak levensgevaarlijke golfballetjes de stad in sloeg en meer van dat al. Ikzelf bewoonde een blauw betegelde ex-badkamer van twee bij twee, maar voelde mij daar bovenmatig thuis. De ouderwetse en nogal rechtse studentenvereniging, waar ik toch ook heel wat voetstapjes heb achtergelaten, heeft uiteindelijk met terugwerkende kracht minder indruk op me gemaakt. Dat is niet om het rechtse imago of het zogenaamde decadente – het was eigenlijk meer kinderachtig allemaal dan schokkend – maar heeft waarschijnlijk meer te maken met mijn natuurlijke afkeer van het rommelige sfeertje dat bij zo'n studentenclub hoort. Na mijn paniekerige en ongestructureerde jeugd ben ik van de weeromstuit overdreven georganiseerd en punctueel geworden en allergisch voor omstandigheden die die eigenschappen frustreren. Ik heb dat altijd verschrikkelijk overdreven, moet ik tot mijn schande bekennen. Ik kon en kan boos worden als iemand twee minuten te laat was of is en probeer dat tegenwoordig los te laten,

omdat het helemaal nergens op slaat natuurlijk. Ik probeer het echt.

Mijn droom van successen op het toneel was al in duigen gevallen, ik koos daarom met tegenzin die studie en gaf me over aan dat studentenleven. Alcohol werd belangrijk voor me en dat was in die omgeving geen probleem. Ik was namelijk de enige niet. Eigenlijk draaide alles om de roes en het plezier van de milde of iets minder milde verdoving en deed je al het andere alleen maar omdat je nou eenmaal niet van 's morgens vroeg tot 's avonds laat aan de drank kon zijn. Er waren er wel die dat toch deden en je zag dat dat al snel misging. Ze werden er niet gelukkiger van, dat moest je dus niet doen. Alleen 's avonds drinken, niet overdag. In principe. Mij hielp het drinken in ieder geval enorm. Alcohol verdoofde mij en mijn angsten en dat was heerlijk.

Zo heb ik ongeveer vijfendertig jaar lang toch ruim een fles wijn per dag naar binnen gegoten, of een andere drank, in een vergelijkbare hoeveelheid. Ik dacht er niet bij na en zat er niet mee, het was normaal. Het was niet meer dan de beloning van de dag. Toen ik vele jaren later mijn alcoholgebruik probeerde te minderen, in verband met slecht slapen en omdat het in de mode kwam er toch iets voorzichtiger mee te zijn, werd ik bespot door mijn schoonouders. In hun tijd was het normaal in de middag een paar sherry's te nemen, wellicht een borrel of twee, drie vóór het eten, wijn bij het eten, eerst wit dan rood, en een whisky'tje of iets dergelijks erna. Ze vonden me maar een trut dat ik weleens

probeerde het bij vier of vijf drankjes per dag te houden. Wat een flauwekul! Ze zijn allebei flink over de tachtig geworden.

In dat huis waar ik woonde met die acht anderen, deelden we natuurlijk naast de liefde voor toneel, ook die voor alcohol – alsmede de onstuitbare behoefte aan het andere geslacht – maar na verloop van tijd toch ook de zorg dan wel het enthousiasme voor de toekomst. We waren ons tenslotte aan het voorbereiden op het echte werk, hoe graag we daar onze ogen ook voor wilden sluiten. Sommigen deden uiteindelijk braaf wat er van ze verwacht werd, door henzelf of door hun ouders, anderen zochten wanhopig naar iets groots en meeslepends. De magie van het studententoneel was voor velen in ons huis de basis van allerlei dromen over die glanzende toekomst en ik haakte voorzichtig aan. Ik durfde niet, maar wilde er wel bij horen. De spanning van theater was het echte leven en als assistent van de regisseur kon ik het meemaken zonder eraan mee te doen. Zo was ik toch nog een heel klein beetje waar ik zo graag wilde zijn.

6.

Ja, dat andere geslacht. Verliefdheid werd voor het eerst volledig in praktijk gebracht toen ik een wervelwind van uitbundigheid tegen het lijf liep. Waarschijnlijk omdat ik meteen zeker wist dat ik haar wilde, bleek ik opeens niet bang of verlegen en stapte ik meteen op haar af om haar uit te nodigen later op de avond met me mee te gaan. Ze stemde meteen in. Ze bleek opgeleid te worden tot dramadocent, vertelde ze, maar wilde natuurlijk actrice worden en dat sprak me uiteraard aan. Het was dat en haar theatrale brutaliteit die me betoverden. Werd ik op slag verliefd op iets in mezelf wat ik niet naar buiten durfde te laten komen? Ze zeggen weleens dat dat zo gaat, maar misschien moet verliefdheid niet verklaard worden. Dat haalt toch de charme ervan af. Laat het maar iets magisch zijn, een wondertje.

Ze ging met me mee en bleef. We bestempelden elkaar al snel als elkaars grote liefde en schreeuwden dat van de daken. Of deed alleen zij dat? Dat weet ik niet meer zo goed. In ieder geval hadden we besloten dat de intensiteit van de verbintenis van alle liefdeskoppels in de geschiedenis van de mensheid volledig verbleekte bij die van ons. Het was zeker: wij hadden elkaar voor het leven gevonden.

In die eerste periode noemde ze mij de leukste man van het westelijk halfrond, een jaar

of zes later bleek ik de grootste klootzak van zelfs de gehele wereld te zijn. Ik was en ben noch het een noch het ander, neem ik aan, en ik weet nu dat het haar in onze relatie om de grootsheid van haar eigen gevoelens ging en dat ik er als persoon niet toe deed. Ik had ook iemand anders kunnen zijn. Ze wilde haar omgeving laten zien hoe mooi ze was als mens, omdat ze zo intens van iemand kon houden. IJdelheid was het, ambitie, *showing off*. Leuk waren ze wel, die eerste jaren. Het leven was groots en meeslepend.

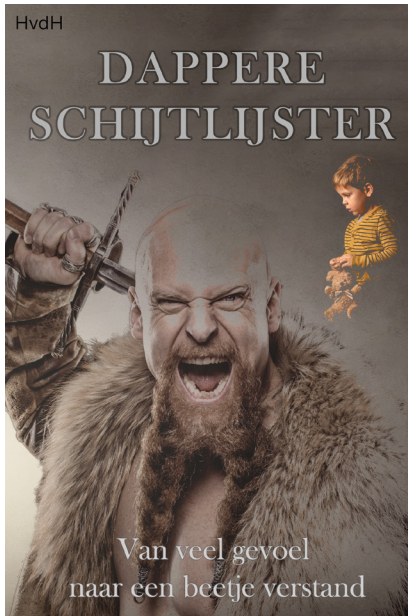
Seks speelde een grote rol in mijn leven. Waarschijnlijk omdat ik opgevoed was zonder vader, voelde ik me schuldig over het dierlijke aspect ervan. Seks had namelijk met liefde te maken, had ik geleerd van mijn moeder, maar dat zei me eigenlijk niet zoveel. Ik wilde het gewoon doen, hoe dan ook, maar zo werkte het toch meestal niet, ontdekte ik. Romantiek en liefde waren het excuus. Als het iets van liefde of een poging daartoe mocht heten, wilden de meisjes wel hun benen voor je spreiden, anders hadden ze toch vaak hun aarzelingen. Zij wilden het ook liever een vrijpartij noemen dan seks en het moest dan ook nog wel ergens naartoe gaan, naar een of andere gezamenlijke korte of iets langdurigere toekomst. Het zag ernaar uit dat voor veel meisjes het bedgebeuren een middel was, terwijl ik en vele jongens met mij, geloof ik, het als doel zagen.

Seks is zo ontzettend veel tegelijk: aantrekkingskracht, geur, bevestiging, natuur, toekomst-dromen, techniek, intimiteit, doodsangst,

schaamte en schaamteloosheid, bezitsdrang, humor en kwetsbaarheid. Noem maar op. Het is bijna alles, omdat het zo dierlijk en menselijk tegelijk is. Het is en blijft iets waarvan iedereen altijd een groter of kleiner stukje voor zichzelf houdt. Er zit altijd wel iets bij wat privé is. Dat kan een vuige fantasie zijn of een diepe onzekerheid over de eigen aantrekkelijkheid of het onvermogen tot overgave. We praten er niet zo graag over, heb ik gemerkt, terwijl we het heerlijk vinden om het er de hele dag over te hebben. Het ligt nou eenmaal te gevoelig.

Natuurlijk ging de studie ondertussen niet al te best. Op een nacht in het studentenhuus besloot ik ermee te stoppen en ik verzamelde al mijn papers en syllabussen in een vuilniszak, die ik, begeleid door het Requiem van Verdi en enig onduidelijk geprevel, ceremonieel uit het zolder-raam leegschudde. De volgende ochtend belden de burens van weerskanten: of ik even die troep kon komen opruimen. Dat was nog makkelijker gezegd dan gedaan, aangezien zich die nacht op al mijn naar beneden gedwarrelde papieren die nu in de bomen hingen, een zeldzaam zuivere, maar net zo dikke laag ijzel gevormd had, zodat het leek alsof het om de dictaten van Fred Flintstone ging. Gesterkt door deze schitterende vingerwijzing van boven verklaarde ik mijn huisgenoten dat ik van plan was schrijver te worden. Ze keken mij wat verbaasd aan. Kon je dat besluiten dan? Ik wist het niet, maar deed het toch.

Verder lezen?

Benieuwd naar het hele verhaal en wil je verder lezen?

KLIK DAN OP DE ONDERSTAANDE LINK

<https://uitgeverijvogelvrij.nl/boek/?id=dappere-schijtlijster>

Over Uitgeverij Vogelvrij

Uitgeverij Vogelvrij publiceert boekjes, zowel in fysieke vorm als digitaal, met de lengte en de amusementswaarde van speelfilms, die beogen net zo toegankelijk te zijn als audiovisuele producties. De boekjes hebben vaak minder tekst dan een standaardroman en kunnen voorzien zijn van plaatjes, foto's, tekeningen of audio- of videofragmenten, die zelfs in het geval van een papieren boek met QR-codes op een smartphone of een tablet direct beluisterd en bekeken kunnen worden. Lezen en kijken of lezen en luisteren.

Uitgeverij Vogelvrij wil inspelen op een nieuwe wereld en kiest ervoor meer een contentfabriekje in het algemeen dan alleen een uitgever van boeken te zijn. Het gaat om het opbouwen van een fonds van verhalen en formats, uitgegeven als boekjes en daardoor auteursrechtelijk beschermd, die vaak in basis geschikt zijn voor een audiovisuele productie, ten behoeve van media die de behoefte hebben aan een constante stroom van content.

Informatie over de uitgeverij en/of deze titels is ook te vinden op de website www.uitgeverijvogelvrij.nl of kan per mail worden opgevraagd: info@uitgeverijvogelvrij.nl.

Let op: digitale edities zijn veel milieuvriendelijker en veel goedkoper dan papieren versies.

Op onze website kost elk e-boek maar 4 euro. En voor 25 euro heb je er zelfs 12. Het voordeel van e-boeken is dat je ze kunt lezen op een e-reader, maar ook op een smartphone, een laptop of een tablet. Nog afgezien van de enorme aanslag die papieren boeken doen op het milieu heeft digitaal lezen naast de gunstige prijs nog veel meer voordelen: je kunt lezen in het donker, je hoeft geen zware boeken mee te slepen, je kunt gemakkelijk passages of namen opzoeken en je kunt de letters groter of kleiner maken.

